

català, ens podem refiar, remetent-hi, de les moltes dades que aplego en el DCEC/DECH. Resumint-les: el cast. *sótano* és forma secundària [1607] en lloc del cast. ant. *sótalo*, 975, 980, 1176 etc.; port. *sótão*, però dialectalment *soto* i gall. ant. *sótoo*; mossàr. *šūtār* (escr. mossàr. toledana, marroq. *soltāno*). En llengua d'oc hi ha molts testimonis en prosa, des del S. XIII, de *sótol*: «sous-sol, rez-de-chaussée, appartement inférieur qui peut servir de cave ou d'étable» (PSW VII, 851-2; Rayn. v, 273), provinent de tot el Llenguadoc (Roergue, Tarn, Erau etc.), i ja un parell de testimonis en *romans* en vers del S. XIII, en el *Barlaam* i en *Flamenca*, que és de la part Nord: «nostra mainada lai si mut [‘traslladi-s’hi’], / pare las cambras et adobe, / los *sotols* e-ls soliers escobe / ---» (v. 3534), i en tractat bé Ant. Thomas (*Mél. Havet; Essais de Ph. Fr.*, 361; *Rom.* xxxv, 402, n. 3).

Més enllà del front català pirinenc, el trobem des de Narbona fins al Bearn (*sotou*, *soto*, Lespy-R.; *sòtou*, Palay; Rohlf, *Gc.*, 108); cap al Nord arriba fins al Cantal i el roerg. *soutoú*, *soutoúú* «appartement inférieur ---» (Vayssier). Arieja *sótu* ‘habitació inferior a manera de celler’, ‘cambra per a eines i trastos’ («geräteraum»), amb variants *sutú*, *sátú*, *sítu* en altres localitats: Fahrholz, *W. u. W. Hoch-Ariège*, 16, 20; Baredja *soutou* ‘desembaràs de celler’ (Rondou; Krüger, *Hochpyr.* A, 1, 214). És notable que en diversos llocs tingui *ou* (=u), com s’ha d’esperar, però en altres tants tingui *ó*: parts del Bearn i de l’Arieja així com a Paulhac (N. de Tolosa): *le sótol*, on té (com en el Maestr.) el sentit de ‘sòl de la carreta’ (H. Meyer, *VKR* vi, 96); vocal deguda a influència de *SOT*. Completem l'àrea amb la toponímia. *Soutouls* a Castellet (Aude), vessant de muntanya (*bac de Sotols*, a. 1538, Sabarthès, *Dict.*). Tres llogarets *Le Soutou(l)* o *La Fon(t)-Soutoul* [Ss. xvii i xviii] en el Cantal (Amé). *Sottou* feu bearnès a l'O. de Navarrenx [*Lo Soto de Xarra*, a. 1538; PRaymond, *D. T. BPyr.*].

En fi no sé si s’usa a Provença ni Delfinat, però torna a sorgir en el Piemont *sítu* ‘baixos, planta baixa’ a la Vall de Chisone, com a apellatiu i també com a NL (Hirsch, *Beitr. z. Nfg.* ix, 1958, 160).

A Mall. sembla venir del mateix SUBTULUS una forma femenina: *sótala* ‘tombarella, capbussó’, *DAG.*; o *sótola* ‘caiguda, ensopegada’, que AMAlcover posava en aquesta forma (*BDLC* x, 356); id. Moll (*AORBB* III, 69), i altres vegades pron. *sótalo*: «la meua sinceritat --- m’ha alliberat de moltíssimes de sopegades, *sóteles* i tomverses»; també amb *ò*: «just mirava allà on havia de posar els peus per no pegar cap *sótala*» (*BDLC* xi, 161, 250). Crec que a tort hi vol igualar Moll el men. *sota* que té sentit i forma diferent (és també cat. central i s’explica com a substantivació de l’adverbi); i tampoc no crec que es tracti d’una formació llatina en -IA, sinó d’una altra forma arabitzada del mot mossàrab: *sótāla* nomen unitatis, del tipus format, normalment, en àrab, damunt qualsevol substantiu en consonant, mitjançant afegiment de -a: si *sótāl* tenia el sentit de ‘paratges del fons’, el nom d’unitat prenia el de ‘indret de baix, lloc a on es baixa caient’.

Dessots i *dessota* adv. trets de la preposició *sots*, *sota*: «Nostres omes *desotz* escritz» SdUrg., a. 1244 (PPujol, *DocVgUrg.*, 9.32); també passen a usar-se com a prep.: «Dien a l'emperador / que ells saben molt tresor. / —E on és? —dix l'emperador. / —*Dessots* lo peu del mirador—. / L'emperador dic que hom hi anàs / e que l'aver hom ne gitàs / ---», *Set Savis*, v. 2210. «Can fuy près d'un jardí / e de *sots* un pomer / ---», Cerverí (*Faula Ross.*, v. 43); crec que es troba encara en JoMartorell (però no en cap. 65, err. en *AlcM*).

Dessota: ja n’hi ha un cas en Muntaner: «abans que no pogueren haver girat aquelles set galees, l’almirall les fo a dors, e pensà n en tal manera, que més de mil e cent persones hi mataren: que tothom qui-s trobà sobre coberta, morí, e amagaren-se *dessota*, tota hora, ben quatre-cents genoveses e ben dos-cents pisans; e així l’almirall hac tantost les dites set galees, ab tota la gent morts e preses» (fets de 1325, § 285, Casac. VIII, 48.13; però no en el § 19, que diu «ab molts catius serrains qui s’eren amagats *dejús*», I, 52.22, cita falsa d’*AlcM*). «Jesu Xrist fill de Déu, de *sota* stava humil e baix, que estec bé 30 anys que no fo conegut», StVicentF (*Quar.*, 255.139). AHudint al coit: «stan alegres com se’n poden metre una *deçota*», *Decam.* VIII, § 2, 441.9 (trad. «quando una se ne posson metre *sotto*»).

És clar que avui *dessots* està antiquat; però no ho està *dessota*, si bé poc usual vulgarment a Bna. ho és molt a les comarques, i vigorós en la llengua literària [*DTo.* 1647]; i això no sols amb el paper d’adv. (plou i són lluny de l’aixopluc «per a poder-nos-hi trobar *dessota*», Verdager, *Excurs.*, 89) sinó també fent de prep.: «Mes lo gegant feréste la dextral pren, / --- / parteix al bon Zaldívar son elm de fèr, / ficant-la fins als ossos, prop del cervell / --- / s’asseu lo valent negre *dessota* ’l vern / son escuder li llassa un elm més bell / ---», MilàF (*ProsB*, v. 128); «L’Altíssim! Ell, de naufrag tresor umplint ta popa, / del Pirineu, niu d’aligues, t’atraca als penyalars, / de *sota* ’l cel més blau, darrera eix mur d’Europa, / y al breçoleig, com Venus, de dos rihentes mars», *Atl.* I, 17c; «Fugiu també vosaltres --- aquí les flors són tristes, / est hort de roses blanques cobreix un gran fossar: / *dessota* cada llosa de marbre, un clot se bada, / la neu és lo sudari ab què traydora fada / vos vol amortallar», *Can.* iv, v. 260.

CPT.: *Sots*- i *sota*- es convertiren en prefixos. L’estudi de llur desplegament pertany més aviat a la Teoria de la Formació de Mots, i ja n’hem citat alguns en els articles dedicats al segon component. Documentem-ne alguns i enumerem-ne d’altres. *Sotaiguar*, més aviat *sotaiguat* ‘submergit’: *astá sotaigát* ‘cobert per l’aigua de mar’ he sentit en el Maresme, una *roca so:ai-gada*; a les Costes de Mall., p. ex. *S’Escull sotaigát de Corral*s, a l’arxipèlag de Cabrera (costa de l’illa Conillera, 1969, Masc. 46C8). Els valencians usen el verb tr. en un sentit diferent i més aviat amb *a*: *assotaiguar* ‘fer quelcom que lleve l’alegria d’una festa’, *assotaiguar* ‘mancat d’alegria’, EValor-JGiner, 1950-5. *Sota*